

SYKEFRAVÆR. Regjeringens nye tiltakspakke for å redusere sykefraværet kommer ikke til å virke. Det er fordi det fortsatt ikke lønner seg å gå på jobb.

Tiltaksløs tiltakspakke

En ekspertgruppe ledet av Arnstein Mykletun viser til erfaringer fra andre land og sier at «det er hevet over enhver tvil at redusert lønn ved sykefravær vil redusere fraværet», skriver Mari Rege. Her overleveres rapporten til Hanne Bjurstrøm.

FOTO: BERIT ROALD/SCANPIX

Ukeslutt

MARI REGE
professor,
Universitetet i Stavanger
og Universitetet i Oslo

Lønner seg ikke. Det lønner seg heller ikke for arbeidsgiver å tilrettelegge for syke som ønsker å jobbe.

Ekspertenes tale. Tidlig i februar kom vi et langt stykke videre i den norske sykefraværsdebatten. Da presenterte ekspertgruppen som var oppnevnt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet et forslag om en aktiviserings- og nærværreform. Ekspertenes tale var klar. Vi må skille mellom arbeidsevne og sykdom. Arbeidstager har rett og plikt til å utnytte sin arbeidsevne, selv om den i perioder er redusert på grunn av sykdom.

Graderte sykemeldinger. For at arbeidstager skal kunne utnytte sin arbeidsevne under sykdom, foreslår ekspertutvalget økt bruk av graderte sykemeldinger. Full sykemelding skal bare brukes når arbeid er til skade for arbeidstageren selv eller for arbeidskolleger.

Regjeringen sier at den nye tiltakspakken for å redusere sykefraværet bygger på ekspert-

gruppens forslag. Selv om økt bruk av graderte sykemeldinger også står sentralt i tiltakspakken, er det imidlertid en viktig forskjell – nemlig bruk av incentiver.

Motivering. Hvordan kan vi få økt bruk av graderte sykemeldinger? Dette bør angripes med incentiver på to måter. Det må lønne seg for arbeidstager å gå på jobb i stedet for å være sykmeldt. I tillegg må det lønne seg for arbeidsgiver å tilrettelegge for syke som ønsker å jobbe.

Ett virkemiddel som vil gjøre det mer lønnsomt å gå på jobb er redusert lønn ved sykefravær, for eksempel 80 prosent av vanlig lønn. Ekspertgruppen viser til erfaringer fra andre land og sier at «det er hevet over enhver tvil at redusert lønn ved sykefravær vil redusere fraværet». Et slikt tiltak strider imidlertid mot Regjeringens løfte om å verne om retten til full lønn under sykdom.

Forebygge fravær. I stedet for å introdusere incentiver på arbeidstagersiden, foreslår ekspertgruppen at arbeidsgiver får et 20 prosent medfinansieringsansvar i de tilfeller hvor 100 prosent sykemelding brukes i mer enn åtte uker. Et slikt medfinansieringsansvar vil gi arbeidsgivere en sterk interesse i å forebygge sykefravær i tillegg

til å tilrettelegge arbeidsforholdene for gradert sykemelding. Ekspertgruppen viser til hvordan man i Nederland har gitt arbeidsgiver større medfinansieringsansvar og oppnådd betydelig reduksjon i sykefraværet.

Ikke enige. Partene klarte dessverre ikke å bli enige om å pålegge arbeidsgiver medfinansieringsansvar. Dette til tross for at det var et av de mest sentrale forslagene fra ekspertgruppen, og partene sier seg enige i at et slikt tiltak vil redusere sykefraværet.

Som det står i Regjeringens pressemelding: «Partene er enige om at en endring i medfinansiering i tråd med ekspertgruppes prinsipper kan bidra til å styrke arbeidsgivers oppfølging av og tilrettelegging for langtidssykmeldte, og medvirke til at hovedregelen blir gradert sykemelding. Partene vil komme tilbake til dette i løpet av inneværende år. Dagens ordning videreføres inntil partene er enige om noe annet.»

Uten virkemidler. Dette er trist lesing. Vi sitter igjen med en tiltakspakke strippet fra virkemidler. Tiltakspakken vil uten tvil føre til mer papirarbeid og møter for den syke, fastlegen og arbeidsgiver, men den vil nok ikke redusere sykefraværet. Det er fordi det fortsatt ikke lønner seg for den syke å gå

på jobb. Det lønner seg heller ikke for arbeidsgiver å tilrettelegge for syke som ønsker å jobbe.

Negative sider. Å bekjempe sykefraværet med incentiver har flere negative sider. En viktig innvending er at redusert lønn under sykefravær er urettferdig fordi man opplever et inntektstap samtidig som man allerede sliter med sykdom. I tillegg har det uheldige fordelingsvirkninger fordi det er de med lav inntekt som er mest syke.

Det er også problematisk at arbeidsgiver pålegges et medfinansieringsansvar for langtidsykmeldte dersom det fører til at enkelte arbeidssøkere støtes ut av arbeidsmarkedet fordi arbeidsgivere frykter høye sykefraværsutgifter.

Virkeligheten. Det er klart at det aller beste er en verden der arbeidstager får full lønn under sykefravær, men likevel utnytter sin arbeidsevne under sykdom. Likeså er det aller best med en verden der arbeidsgiver velger å tilrettelegge for at syke kan utnytte sin arbeidsevne, selv om dette ikke lønner seg. Dessverre viser sykefraværsstatistikken at en slik verden ikke finnes i virkeligheten.

Hver dag er ca. åtte prosent borte fra jobb på grunn av sykdom. Samtidig er det verd å minne om at vi har akseptert en reduksjon i inntekt for uføretrygdede og arbeidsledige nettopp fordi arbeid skal lønne seg.

Urettferdig. For å klare å finansiere verdens høyeste sykefravær bruker vi oljepenger. Dessverre er ikke våre barn og barnebarn representert blant partene i arbeidslivet. Så lenge Regjeringen lar partene få bestemme, vil vi derfor fortsette å tære på oljeformuen for å unne oss selv en sykefraværsordning som er mer generøs enn i noen andre land. Det er urettferdig.

Mange bekker små

Debatt

HANNE LERCHE
RAADAL
forsker,

ANDREAS
BREKKE
forskningsleder,
Østfoldforskning

Plastgjenvinning. I Aftenposten 9. mars skriver forsker Annegrete Bruvoll ved Statistisk sentralbyrå (SSB) at gjenvinning av plast gir små bidrag til norske klimagassreduksjoner. Det kommer ikke tydelig frem hva hennes anleggende er, annet enn at plastgjenvinning er et irriterende dyrt og lite effektivt virkemiddel.

Tapper ressurser. En av tankene bak gjenvinningssystemer er at vi mennesker ikke skal tappe av jordens ressurser, men «lukke sløyfer» og bruke materialer om igjen. Plastemballasje er den raskest voksende emballasjetypen, med nesten doblet forbruk over de siste ti år. For hver kilo plastemballasje som materialgjenvinnes, spares 2,5 kg CO₂, sammenlignet med om den samme plastemballasjen går til forbrenningsanlegg.

Pr. år fører materialgjenvinning av plast i Norge til en miljøgevinst tilsvarende årlige utslipp fra 25 000 personbiler. Men dette er for smått til at det er verdt å drive med, ifølge Bruvoll. Forslag til alternative løsninger på klimaproblemene kan vi dessverre ikke finne i ovennevnte artikkel. Så mens vi venter på at Bruvoll skal regne seg frem til dette, vil vi sterkt oppfordre Norges befolkning til å fortsette sin verdifulle kildesortering av avfallsressurser.

Mindre utslipp. Kanskje har ikke Bruvoll hørt ordet «Mange bekker små blir til stor å»? Våre forskningsprosjekter viser at en realistisk økning av kildesortering av matavfall og plast i husholdningene og reduserte mengder avfall til deponi, vil medføre at avfallshåndtering av husholdningsavfall vil bli tilnærmet klimanøytral, og dermed gi en besparelse av dagens utslipp av klimagasser tilsvarende årlige utslipp fra ca. 200 000 personbiler. Dette er således et resultat av hva «de mange bekker små» med kildesortering kan bidra med.

Men dette monner ikke nok for Bruvoll. For hun kan visstnok bare be noen stenge oljekranen i et par-tre timer, og på denne måten få tilsvarende klimaeffekt?

Men Bruvoll: Hvorfor ikke be dem stenge den for godt? Det vil nemlig monne!

Hver fredag i Aftenposten

Mari Rege
Professor UiS

Jens Ulltveit-Moe
Konsernsjef Umoe

Rolf Utgård
Rådgiver

Alexandra Bech Gjorv
Direktør Statoil

Kjetil Storesletten
Professor UiO

Dani Rodrik
Professor Harvard